

Фіногін А.*

УКЛАДАННЯ ДОГОВОРУ ЗА ВІДЕНСЬКОЮ КОНВЕНЦІЄЮ 1980 РОКУ І ЗА ЦИВІЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Оферта і акцепт – не єдиний спосіб укладення договору. Проте укладення договору через оферту і акцепт потребує найдокладнішого регулювання.

Правила Цивільного кодексу України (2003), що стосуються механізму укладення договору через оферту і акцепт, були багато в чому запозичені із Віденської конвенції. Втім, є і відмінності. Ми окреслимо основні відмінності і їх практичні наслідки, а також випадки, у яких при застосуванні Цивільного кодексу корисно звертати увагу на положення Конвенції.

Відкликання оферти

І Конвенція, і ЦКУ закріплюють право оферента відкликати свою оферту до моменту або в момент її одержання адресатом.

Конвенція також містить правило англосаксонського походження - право оферента відкликати свою оферту навіть після її одержання адресатом. Із цього правила є два виключення: оферта не може бути відкликана: «а) якщо в оферті зазначено шляхом встановлення певного строку акцепту чи іншим чином, що вона є невідкличною; або б) якщо для адресата оферти було розумним розглядати оферту як невідкличну й адресат оферти діяв відповідно».

ЦКУ прямо не закріплює можливості відкликання оферти після її прийняття, але одразу закріплює виключення із цією можливістю: «Пропозиція укласти договір, одержана адресатом, не може бути відкликана протягом строку для відповіді, якщо інше не вказане у пропозиції або не впливає з її суті чи обставин, за яких вона була зроблена».

З цього можна зробити висновок, що за ЦКУ оферту можна відкликати і після її отримання адресатом. При цьому випадок, коли адресат оферти покладався на неї як на невідкличну (наприклад, уклав у зв'язку з нею угоду із третьою особою, або зазнав збитків, аналізуючи доцільність її прийняття), за ЦКУ не є підставою невідкличності, на відміну від Конвенції.

Відкличність оферти, в якій міститься строк для відповіді, є питанням неоднозначним як за Конвенцією, так і за ЦКУ. В Конвенції така неоднозначність зумовлена несприйняттям відповідної норми представниками англосаксонських країн, що спричинило досить розмите формулювання відповідної норми (стаття 16(2)(а)). Коментуючи цю норму, вчені зазначають, що якщо сторона, встановлюючи строк для відповіді, не бажала цим зробити свою оферту невідкличною, оферту можна відкликати. Виявити відповідний намір можна, аналізуючи обставини справи.

Можливо, тому і ЦКУ містить схоже застереження - про те, що із обставин справи чи суті оферти можна зробити висновок про її відкличність навіть протягом строку для відповіді.

* студент 5 курсу відділення «міжнародне право» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Довгерт А.С.

Відповідь про згоду укласти договір на інших умовах

Відповідь про згоду укласти договір на інших, ніж було запропоновано, умовах є відмовою від одержаної пропозиції і водночас новою пропозицією (контр-офертою) особі, яка зробила попередню пропозицію. Цей базовий принцип є спільним для ЦКУ і Конвенції.

Формулювання Конвенції є більш детальним - так, акцепт є контр-офертою і тоді, коли вона не тільки змінює умови оферти, але і містить нові умови.

З іншого боку, Конвенція у цьому питанні є більш гнучкою. Вона допускає укладення договору, якщо в акцепті містяться інші або нові умови несуттєвого значення. Суттєвими визнаються, зокрема, умови щодо ціни, платежу, кількості, якості товарів, часу і місця доставки, відповідальності сторони, вирішення спорів.

На нашу думку, положення ЦКУ щодо згоди на інших умовах доцільно тлумачити розширювально і застосовувати принципи, аналогічні закріплені у Конвенції.

Акцепт, що не надходить протягом встановленого строку

За правилом, спільним для ЦКУ і Конвенції, якщо у пропозиції укласти договір вказаний строк для відповіді, договір є укладеним, коли особа, яка зробила пропозицію, одержала відповідь про прийняття пропозиції протягом цього строку.

І Конвенція, і ЦКУ закріплюють право оферента розглядати акцепт, що прийшов із запізненням, в якості чинного акцепту. Проте положення Конвенції тут є більш зваженими, оскільки закріплюють, що для цього оферент повинен невідкладно повідомити адресата оферти в усній формі, що договір укладено, або відправити відповідне повідомлення. В ЦКУ така умова відсутня.

Згідно ЦКУ, «у випадку, якщо відповідь про прийняття пропозиції укласти договір було відправлено своєчасно, але одержано із запізненням, особа, яка зробила пропозицію укласти договір, звільняється від відповідних зобов'язань, якщо вона негайно повідомила особу, якій було направлено пропозицію, про одержання відповіді із запізненням». Конвенція містить аналогічну норму. Ми вважаємо, що «своєчасне» відправлення акцепту у відповідній статті ЦКУ необхідно тлумачити не як відправлення в межах строку для відповіді, а як відправлення, яке б призвело до вчасного отримання акцепту, якби засоби передачі (комунікації, пошта) працювали в нормальному порядку. Саме таке формулювання міститься в Конвенції.

Таким чином, беручи до уваги генеалогічну близькість положень щодо укладення договору ЦКУ і Конвенції, ми рекомендуємо при застосуванні і тлумаченні цих норм ЦКУ звертати увагу на відповідні положення Конвенції, а також на досить розвинуту практику їх застосування і тлумачення.